

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:	
(Ціна одного примірника 2 пф.)	
На місяць в таборі . . .	20 пф.
„ „ поза табором . . .	30 „
„ півроку в таборі 1 м.	20 пф.
„ „ поза табор. 1 „	80 „
„ рік в таборі . . .	2 „ —
„ „ поза табором 3 „	—

А Д Р Е С А:	
Ukrainisches	
Sekretariat	
in Rastatt (Baden).	
—	
(Комітет видавництва).	

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

Перед виборами.

На цім тижні кінчають ся уповноваження нашого таборового парламенту — Генеральної Ради, а тому на підставі нашої конституції також і уповноваження Генеральної Старшини та її президії.

Таким чином цілий наш законодавчий і виконавчий апарат підлягає перевиборам або, як кажуть, ставить ся перед судом громади. Так принаймі треба дивити ся на вибори до парламенту в демократичній державі.

Кожний раз, коли кінчить ся сесія парламенту, депутати стають перед судом народа. Цей останній своїм голосуванням або осуджує діяльність своїх послів або виносить виправдуюче рішення, і тоді ми бачимо більшість старих депутатів в новім парламенті.

Там, де — як і у нас — правительство складаєть ся з членів парламенту, той або инший вислід виборів має вплив і на склад виконавчої влади — міністерства.

Таким чином, коли народ незадоволений діяльністю своїх представників, то він чекає, поки не скінчать ся їх уповноваження, та при нових виборах голосує проти тих, хто не зміг захистити його інтересів.

В конституційній державі звичайно депутати мають уповноваження на пять років, так що народові приходиться чекати довший час, мирити ся з лихим складом парламенту, бо фактично (так мусить бути в принципі) народ сам є винен, коли через помилку або неуміння провадити вибори має не відповідних послів.

В передових державах заходу домагають ся тепер скорочення депутатських уповноважень до 3-х років; щоби таким чином мати змогу в коротшім часі направити похибку.

Наша Установча Рада, що сотворила так звані „основні“ закони нашої конституції, узглядняючи той висмоквий стан, в котрім живе наша громада, установила дуже коротенький час депутатських уповноважень Ген. Ради.

В цім, як і в цілій нашій конституції, ми бачимо, як витворці її стреміли пристосувати певні ідеї до обставин життя.

Можна сміливо сказати, що ціла таборова конституція є спробою утворити мініятурний державний апарат на підставі тих демократичних ідей державного устрою, про яких ми наслухали ся та начитали ся на протязі півтора року. Але наша конституція не цілком подібна до державного устрою якої небудь демократичної держави.

Ми маємо пропорціональні вибори до Генеральної Ради, але в основі пропорціональності лежить трохи штучний принцип організаційного поділу, що подібний до устарілої куріяльної системи. Наша Генеральна Рада є законодавчий орган, котрий вибирає з числа своїх членів Генеральну Старшину й президію, щось подібне до міністерства та президента в республіці. Таким чином ми в практиці нашого громадського устрою провели дуже послідовно демократичний принцип повної відповідальности та залежности правительства від парламенту.

Але треба сказати, що не дивлячись на всі ці гарні сторони нашого устрою, внутрішнє життє таборової громади не пішло таким ско-

рим кроком наперед, якби того можно було чекати. Де причина тому, не тяжко сказати.

В першій мірі вина полягає в тих тяжких матеріяльних обставинах, серед котрих приходиться жити громаді. Ці штучні, невідгідні для нас умови зменшують та ослаблюють енергію кожного поодинокого члена.

Це, можна було би сказати, причини зовнішнього характеру. У тій або иншій степені вони існують в життю кожної громади або держави, лише не на кожну вони мають однаковий вплив. Там, де відпорна сила громади велика, де її моральні та ідейні підстави кріпкі, там усе легше дати раду з шкідливістю зовнішніх впливів. Нашій громаді в цім відношенні трудніше: перше тому, що вона ще молода, не має досвіду в суспільно політичнім життю, а вдруге, що ідеї широкого демократизму, котрими вона перенята, не успіли ще усталити ся.

Тому ми бачимо з самого початку, що відношення між Генеральною Радою а Генеральною Старшиною з президією на чолі не могли кріпко стати на шлях практичної діяльности.

Зі всіх своїх прав Генеральна Рада в повній мірі скористала ся лише одним — правом критики, але Старшина, не витримавши спокійно перших нападів Ради, дала нагоду піти критиці на шлях дрібних, підчас абсолютно несприятливих нападів та закидів. Таким чином відношення складало ся не цілком нормально. Між Старшиною а Радою, як то кажуть, пробігла кішка.

Старшина, не дивлячись на такі напружені відношення, зробила дуже мало, щоби зменшити їх. Вона навіть не скористала ся своїм обовязком поставити питання довіря, щоби на випадок довіря скористати ся зі своєї моральної побіди та, опираючись на ті частини Ради, котрі голосували би за нею, повести спокійну ділову працю в Раді. Але, розуміється, не можна обвинувачувати лише Генеральну Старшину. Вона теж замолода в політичнім життю, а крім того на її долю випала тяжка задача провадити життєм табору при дуже невідгідних умовах. Працею Установчої Ради табор був поставлений на власні ноги, але вести його надалі по шляху самостійного життя довело ся Генеральній Старшині, а в першій мірі президії. Це було незвичайно тяжким ділом. На плечі Старшини та її президії спала широка відповідальна праця як в таборі так і на командах. Засобів для такої діяльности було замало.

Треба сказати, що громада не змогла зрозуміти ваги моменту і тому в руках Генеральної Старшини не було сконцентрованої сили цілої громади. Безумовно, що Генеральна Старшина в певній мірі сама винна в тім.

Але, не дивлячись на всі похибки, котрих допустила як Рада так і Старшина, ми можемо сказати, що зроблено за останні три місяці досить багато.

На обовязку будучої Ради та Старшини буде лежати продовжувати працю далі та особливу увагу звернути на організацію просвітної праці по робітничих командах.

Тому при нових виборах ми мусимо звернути незвичайну увагу на те, щоби в члені Ради пройшли найбільш діяльні члени громади. Від того, наскільки це дасть ся виконати, залежить діяльність Старшини та її президії, а та-

кож ті ділові спокійні відношення між Радою а Старшиною, котрих ми так потребуємо.

Ми закликаємо всіх членів нашої громади, прийняти як найдіяльнійшу участь в нових виборах. Найтоваришні пам'ятають, що від степені їх свідомого та спокійного відношення до виборів залежить будучина тої просвітної та національно оствомлюючої праці, котра на протязі півтора року дала великі, благодарні наслідки.

* * *

Один я скрізь. Душа самотна
Ніде спокою не найде.
Блукає між людьми голодна
Й голодна спатоньки іде.

Один я скрізь. Серденько просить
Кохання, справжньої весни,
Та від людей лише приносить
Каміння й гострі колючки.

О, що робить?! Невже молитись?
До Бога руки простягати?
Страждати далі, сльози лити
І цілий вік мовчати, мовчати?!

Ні, не мовчати, вогнем палити!
Мечем розрубувати серця
Все зруйнувати, все спалити
Щоб не було ніде сліпця!..

М. Чалий.

ІЗ ШИРОКОГО СВІТА.

Воєнне положення.

Війна на землі і на морі злила ся тепер в одну органічну цілість. Підводні судна, ніби довжезні рамена морського поліпа, обхоплюють тіло мілітарного організму ворогів Німеччини; вони не лише копають його, ні, вони висисають з нього кров. Тою кривлею є пшениця, гранати, вугіль і т. д. і через те ослаблюють члени його тіла, ослаблюють армію на французьким фронті, в Італії а навіть в Росії. Тепер залежить все від того, як сильно смокче той поліп. А що він смокче і що небезпечно смокче, то видно з того, що вороги центральних держав вже не говорять про „Побіди“, про „Підбої“ а все і все стрічали в їх часописях нові кличі: „Зміна систему“, „Зі всім нова тактика“, або: „Рухом війна на місце війни в окопах!“ і т. ин.

На всіх инших фронтах воєнний спокій, бо, здасть ся, пора року не дозволяє більших рухів. На західнім фронті ще час від часу є більші або менші перепалки. Одною з більших була над рікою Маас, недалеко Вердена, коло ліска Фоссе, де Німці взяли 4. марта в полон 6 офіцерів, 572 вояків, 16 машинних гверів і 25 скорострільних гверів (новий систем гверів, які дуже скоро ладуєть ся).

Зрештою спокій. На Балкані армія Сарайла стоїть ніби замурована і не може ніколи прийти до слова.

Лише далеко в Мезопотамії Англіїці більше рухають ся. Турки із стратегічних взглядів відступили від Кутел-амара, тобто того місця, де вони в минулому році замкнули були англійську армію і забрали її в полон. Англія веде там війну із найбільшим напруженням сил. Хоть війна проти Турції не є рішачою війною світової заверюхи, а є лише для ворогів Німеччини війною взаїмних уступок, то все-ж Англія

пильнує її як око в голові; бо там Суес, там гортанка англійської імперії; підрізуть її Турки, то готов здохнути британський великан. Англія може махнути на Францію, але на Суес ніколи.

Далеко живійше

Йде в отсею хвилю дипломатична війна. Всього крутиться коло Америки.

Американські шпіони мали переловити один німецький документ, направлений до мексиканського правительства. Звичайно американці роблять все по американськи. Прихильники війни у Вашингтоні проголосили в часописі „Ассошиєд Пресс“ мнимий відпис того документу, який ніби то є в руках Вільсона.

В тім документі ніби то державний німецький секретар писав до німецького посольства в Мексико, щоби він пересправляв з мексиканським правительством в справі союзу Мексико з Німеччиною. Крім того, щоби мексиканське правительство порозуміло ся з Японією і навязало зносини Японії з Німеччиною.

Союз з Мексиком мав служити на те, що коли би Америка виповіла війну Німеччині, то щоби Мексико рівночасно виповіла війну Америці.

Крім того американські часописи трублять про те, що ніби то Мексико вже купило в Японії багато озброєння і муніції.

Чи те правда, чи ні, того ще не знати, але все таки такий спосіб агітації за війною може остаточно похнути американський нарід до війни. Американці ніби то чують ся дуже обуреними на Німеччину, хоч не мають чого. Бо коли можна Англії і Франції підкупити союзника центральних держав, іменню Італію, до війни, коли можна підкупити приятеля центральних держав, себто Румунію, коли можна приятельці мира, Америці, давати канони на погубель Німеччини, то чому не можна Німеччині заключувати союзу з Мексиком; Мексик же не є в ніяких дружних зносинах з Америкою.

Можливо, що того рода агітація скорше доведе до війни з Німеччиною; хоч з другого боку Вільсон, здасть ся, не буде вже дуже відважно виповідати війну. Бо, ану-ж Мексик таки заключив союз? Сего Мексик не мусить сказати Америці. Ану ж Япон піде з Мексиком? Коли Япон, союзник Америки, дає зброю Мексикови, то чому не можна сподівати ся від нього й такого, що в догідну хвилю вдарить на Америку? Сьогодні вельо можна сподівати ся. Румунія-ж того самого дня, коли її армія переступила межі Австрії, запевнювала, що не буде йти війною. Коли як коли але тепер справді американський Геркулес стоїть на роздоріжжю; чи в право, чи в ліво,—не знати куди вдарити ся.

На такім же роздоріжжю

стоїть Росія в отсей момент. В Росії ще ніколи не було згоди між правительством а думою. І доси правительство помагало собі в той спосіб, що наганяло думу до дому. Але тепер дума є в тім щасливім положенню, що не можна розігнати її, бо чужі держави не дадуть грошей на війну. Мусить же хтось поручити ся за тії

гроші. Мілюков, провідник кадетів, хвалив ся, що антан обстає за думою; ту вістку прийняли в Росії дуже неприхильно, але ось „Русское Слово“ з 1. марта виразно зазначає, що перед отворенням думи були представники антану в Голіціна і досить виразно сказали йому, що російське правительство не гарно відносить ся до думи а те робить лихе вражінне за кордоном. Та ще сказали йому, що коли ті відносини не поправлять ся, то на тім потерпить фінансова сила Росії. А поправити можна ті відносини лише тим, що треба би змінити міністерську лавку.

Це цікавий обяв в розвитку Росії. Подібні вмішування чужих держав у внутрішню політику держави не повторювали ся частіше. Такий стан переходила Польща перед її розібранням. Чи мав би бути оттой стан Росії початком таких відносин? Дав би Бог, щоби історія повторила свою ролю.

Але й доля думи незавидна. Посольські мандати до думи кінчать ся на весні. Вибори до пятої думи не мусять відбутися скорше, як перед осіною а нова дума може бути скликаною деє аж в січні 1918. р. От рай для російського правительства.

А невдоволенне в Росії росте. Вже самий рух залізниць, як каже „Утро Росії“ причиняє ся до ширення невдоволення. В минулому тижні лише на лінії Петербург—Москва місто 1300 вагонів денно (дві лінії), приходять лише 80. На різних більших станціях нагромадило ся так багато товарів і возів, що деяких потягів годі знайти. Із Владивостока і других місцевостей прийшло до Москви 44 вагони поштових посилок і ніхто не може знайти тих возів. Це виглядає як байка з тисяч і одної ночі.

У Франції

видно вже воєнне змученне. Недавно сварили ся в парламенті про те, кілька мають переглянути відставлених давніше, як інвалідів, воєнків, щоби зміцнити армію. Воєнний міністер хотів поставити під міру аж до 900.000 інвалідів але парламент сказав, що те буде нещастем для Франції і спустив те число на 300.000. Чи з них буде хоть 30.000 спосібних, то час покаже.

В Італії

жадають в парламенті мужицькі послі, щоби армія пустила до дому земельних робітників, бо нема кому обробляти поля. Соціалісти домагали ся, щоби на денний порядок в парламенті поставити точку скорого приступлення до мирових переговорів, але правительство більшість відкинула тес внесенне. Цікаво було при голосованню те, що 60 буржуазних послів не хотіли голосувати против того внесення, а щоби не голосувати за внесенням разом із соціалістами, вийшли з салі нарад підчас голосовання.

А мирова ластівка

летіла вже, бо хотіло було бути тепло, та й вернула ся назад у вірїй. Казала ще почекати на себе, бо у Вільні аж 21° морозу, в Пінську 20, в Мемель 19, Варшаві 17 а в Берліні 11 ступнів зимна.

З РОСІЇ.

По распорядженню міністра залізниць на всі головні лінії розіслана телеграма слідуєчого змісту: „Завдякі кепській погоді на півдні та сході держави перевозка грузів, топлива, річій поживи т. ин. дуже утруднена. Щоби зменшити ці трудности, на час від 1. по 14. лютого зменшуєть ся пасажирний рух на залізницях: Московсько-Курської, Рязансько-Уральської, Юго-Восточної, Катеринославської та ин. По цім лініям будуть ходити лише по два пасажирних потяги на добу (сутки).

Очевидно не лиха погода є виною скорочення пасажирного руху. Причин того треба шукати деє глибше, в загальній розрусі цілого державного апарату. Недостача вугля, абсолютна нездатність існуючих бюрократичних інституцій справити ся у богатій на збіже та мясо Росії з упрівіятованнем населення та армії, ось що в дійсности примушує правительство піти на таке останне средство, як майже повне припиненне пасажирного руху на головних залізницях.

Як відібеть ся ця нова міра на цілім життю держави, не тяжко предбачити.

Певні наслідки вона уже має тепер.

В часописі „Реч“ читаємо: „На основі нового распорядження скорочено до мінімуму пасажирний рух. Пасажири мусять посеред дороги лишати потяги. Станції лінії Москва—Київ забиті бездомними пасажирами. Недостача в їжі та хвороби згіршують положенне та викликають незадоволенне у населення“.

Кожний день війни відкриває перед народом нові страшні шляхи мук, нужди та горя. Крок за кроком руйнують ся всі галузі народного життя і добробуту. Свобідно мандрує нужда по цілій широкій Росії, вибираючи собі нові жертви. Тепер вона стоїть біля воріт сел, а на весну збираєть ся замешкати там на довший час. Безрадне село даремно кличе о поміч до тих, котрі ділають на судьбу народа.

„Машин, машин!—кличе село „Беріть які хочете гроші, лише дайте машин, в противнім разі весною пропаде весь урожай. Уже в минувшій році нам прийшло ся залишити багато землі не засіяної, але тепер на селі не лишило ся мужчин, і ми—жінки та діти не встані без машин справити ся з землею“.

Але це „глас вопіючого в пустині“. Правительство занято цілком иншим. Воно пеклуєть ся про власників землі та тільки не про тих, котрим зазирає у вічі голод та непосильна праця.

Тепер у Росії повстала нова цікава організація крупних власників землі під назвиком: „Всеросійській союз земельних власників“.

Ось що ми читаємо в часописі „Новое Время“ з цього приводу:

„Нарешті давні бажання багатьох сповнили ся. Організація затверджена правительством, і на чолі її стоїть цілий ряд осіб, що належать до самих різних верств російського суспільства. В списі членів організації ми бачимо багатьох бувших міністрів, сенаторів, членів Державного Совіту, Державної Думи, великих поміщиків і навіть селян (розумієть ся дуже богатих).“

ФЕЙЛЕТОН.

Нудьга. За що взяти ся?—питаю ся себе. Не придумавши нічого ліпшого, пішов пошвендяти по табору.

Барак музикантів. Захожу й відразу бачу, що гість я тут не дуже бажаний. Та дарма, це мене не лякає. Гамір страшний. Пищать, свистять, охкають, торохтять... крий тебе сила Божа! Підхожу до величезної труби, хочу заговорити. Труба поволі повернула ся до мене разом з надутими щоками і вибулушеними червоними очима та ще сильніше заохкала. Поспішив розкланяти ся. Натикаю ся на другу—те саме.

Беру вільну трубу і починаю що силі думи, треба думаю чим будь занятися. Але за таке вмішателство заграли мені музиканти марш „спотикач“ і я вилетів з бараку. Дарма, гадаю собі та йду далі.

Учительський барак. Захожу. Тишина й благодать.

Кругом столу сидять учителі, читають, пишуть. Два обливають ся потом над шахматами. Здоровкаюсь. Дехто кивнув у відповідь головою, і знов тишина. Жаль, що мух немає, а то можна би чути, як вони літають. Беру першу попавшу під руку книжку і читаю. За пять хвиль уже дрімаю, книжка виповзла з рук і голосно впала на підлогу. Від несподіванки всі поїднімали

голову, а я, почувачи себе виновником нарушеного спокою, як найскорше роблю „fort“.

Захожу до артистів. Вітаюсь. Ніхто ані слова. В кожного своє діло. Один удає пьяного, другий жіночим голосом силкуєть ся вдавнити молоденьку сільську дівчину, третій умліває від любови. Нараз один вихоплює деревляну шаблюку і як заоре: „Гей чи пан, чи пропав, вдруге не вмирати“...

Признаю ся, що я не дуже хоробрий, ну а тут то й зовсім перелякав ся, таке почувше. Схопив ся та хода, спіткнув ся за ліжко, що біля дверей, мало не упав. Аж на дворі здихнув вільніше.

Глянув на годиник (не свій, а таборовий—бо свого немаю) десята година. Ще рано, думаю. Забрів до бараку 70б. Хто тут мешкає? Ага, пригадую собі, мужі довіря! Ще за дверима чую гамір. Вхожу. Двох товаришів стоять посередині бараку один проти другого, випяли животи і ревуць що є духу, аж в ухах лящить. Се пробують голоси. Інші спорять, доказують оден другому, переконують... Зловивши пару слів, вмішав ся і я до спору. Тут як схопили мене, то не знав уже куди й дівати ся. Один смика, другий скубе, третій тягне, кожен силкуєть ся перетягнути мене на свій бік.

Прийшло ся заявити, що я безпартійний і сказати „Adieu“.

Плентаюсь далі. Ага, секретаріят! Захожу. Відділ експедиції. Пишуть адреси, пакують часописі, працюють.

Щасливі, думаю. Вступаю до секретаріату. Скарбник підводе голову і дивить ся мені не в лице, а на груди. „Ви, товаришу, не маєте ще січового значка“, дивуєть ся він.

„Так, товаришу, ще того, пев... „Мусите купити“, перебиває він мене“. Плачу гроші, припилюю значок і спішу вибрати ся, щоб ще чого не купити.

Іду до січовиків. Як ся маєте—звертаю ся до одного, але він повернув ся й пішов. До другого,—те саме, до третього—теж. Що за напасть? Пробую вяснити причину. „Ви належите до православного брацтва?“ тихенько запитав один. Ні, кажу, не належу. Розбалакали ся, тай сам не помітив, як зіхав на церковне брацтво і тут уже прийшло ся не самому лишити барак, а за помічю січовиків „виїхати“ звідтам.

Плентаю ся до салі. По дорозі нагадав редакцію. Двері відчиняю вже не так сміливо, як в інших місцях.

Поздоровкав ся. „А-а! товаришу, доброго здоровля, давно не бачились, весело гукає редактор,—„сїдайте“.

Я не сміливо присів на кінчик стільця, а перед мною вже лежить аркуш чистого паперу і олівець. „Сїдайте ліпше, товаришу—припрохує ввічливий редактор,—і пишійть“.

В мене відлягло від серця. Слава Богу, думаю, натрапив на своє.

Дійсно всі верстви суспільства! Який глум! Невже бувший міністер, сенатор, або поміщик—дворянин є представником різних верств народу? Отже ці люди одного походження, одної класи, та однакових інтересів, їх різниця лише зовнішня.

І в той самий час, коли село даремно благас о поміч, п.п. бувшим міністрам та сенаторам засновують організацію, котра пряма шкідлива селянству. На зовні вона ставить собі, нібито, загальну ціль: „практичні задачі сільського господарства“, але в дійсності це значить—нові привілеї та заробітки володарям крупної посілости. Що це так є, п.п. організатори не думають скривати і устами „Нового Времени“ вони заявляють про це, не скільки не соромлячись.

„Так як ту саму ціль має на меті і уряд, то натурально, що можна сподівати ся енергійної допомоги з боку правительства“.

Ось куди гнуть п.п. поміщики! Ми, розумієть ся, ні на хвилину не сумніваємо ся, що велика грошева допомога прийде, бо бувші міністри та сенатори інакше не захотять утруднювати свої „превосходительства“ будівлею нової організації. Грошевий бік є безумовно головним, так як „Новое Время“ на протязі майже цілої статті вертаєть ся кілька разів до питань піддержки.

Так приміром ми читаємо слідує: „Деякі часописі з приводу засновання нової організації натакали на аванси, котрі уряд збираєть ся видати організації“. В заключенні часописі каже: „аванси конче необхідні, бо інакше діло не піде“.

Розумієть ся необхідні. Хто осмілить ся проти того суперечити! Адже міністри та поміщики, напевно, не мають зайвих грошей, щоби розпочати своє велике „патріотичне“ діло.

Заходи „Всеросійського союзу земельних власників“ цілком ясні.

Це просто новий спосіб п.п. дворян присісти з іншого боку до державного пирога. Мабуть обіли з одної сторони, отже треба почати з другої.

Яка страшна дійсність!

На селі лишилася селянська родина без батьків, братів, синів, без коней, скотини, все це пішло в страшну прірву—війну. Нещасливі жінки та діти без знарядів, без робочої худоби та робітників стоять перед страшним голодом. Наверху тим часом лише думають про те, якби, в якій спосіб, зідрати останню сорочку з голодного, обідраного, змученого горем, та тяжкою працею люда.

Розумієть ся, аванси новій організації видадуть, не дурно же в склад її вступили п.п. міністри, але хто властиво буде платити їх? Безумовно, селянська жінка, що бореть ся зі страшною нуждою та не знає, чим заплатити податок, з якого будуть виплачувати аванси п.п. членам Державного совіту і поміщикам. Ці останні певно розуміють свої обовязки точнісінько так, як поміщики полудневих губерній. Про діяльність цих панів, читаєм в часописі „Новое Время“ від 25. лютого слідує: цю цікаву замітку:

„Член одеського окружного суду Шелухін, що робить дослід з приводу мільйонних злочинств поміщиків, котрі взяли на удержання (за плату—ред.) десятків тисяч державної худоби, зробив міністрові рильництва Рітху звіт, з якого довідуємо ся, що із 64 тис. рогатої худоби протягом 5 місяців згинуло 7 тисяч. Крім того незвичайно велике число худоби є в такому стані, що абсолютно не може бути жужито для жадної ціли“.

Яке патріотичне діло виконали пани поміщики! Що значить в порівнянні з ним смерть жовніра!

У панів-дворян інша психологія нім у народа. Вони дивлять ся на державу, як на знаряд для свого збагачення. І тому, коли держава доручила їм удержати її худобу на деякий час, поміщик згодив ся це зробити, бо за удержання уряд заплатив йому в кілька разів більше нім то коштує. Але по за одержанням платні від правительства, поміщик не бачить жадних для себе обовязків, і, натурально, худоба гине тисячами.

Це така звичайна для них річ, що їх здивувала можливість судової відповідальности.

За що? За худобу, що згинула? Дивна річ... Отже не діло поміщика пеклувати ся худобою, котру дали їм на випас. Вони одержали гроші і цим самим скінчили усі свої обовязки перед державою. Так було раніше, так мусить бути і на далі, бо по психології нашого дворянина-поміщика не він для держави, а ціла держава, зі всіма своїми багатствами—для нього.

І „справедливо“ ображені південні поміщики подають до суду, щоби повернути з казни недоплачені за випас худоби 924 тисячі карбонців.

Вони мають рацію, бо правительство цілою своєю політикою підтримує у них думку, що багатства держави є до послуг привілеюваної класи.

Так чудово виглядає російська дійсність тепер.

РІЖНІ ВІСТІ.

КЛИЧ ЗА ПОЛЬСЬКОЮ АРМІЄЮ.

Варшава, 1. марта. „Газета Людова“ помістила під заголовком „Чи потребуємо ми армії?“ статю, яка буде цікава і для нас. Ось що ця газета пише: „коли би Москалі прийшли були знову, були би вони очевидно всіх здібних для ношення оружия мужчин забрали до війська. Польська держава мусить мати війсьсько. Німці і Австріяки не будуть нас захищати перед евентуальною московською навалою. Нашому слову не ймуть віри, коли ми не поставимо оружну силу. Ми тепер не були би встані осадити ані одної губернії. Смішно говорити, що для поставлення армії буде досить часу й по війні. Ми мусимо по заключенню миру бути готові до нової війни, наколи б кому захотіло ся не признати нашої самостійности. Або в нас повстане підчас війни армія, так що ніхто не посміє сягати на нашу незалежність, або ми останемо й надалі добічею чужих держав і вийдемо з цієї війни рабами, до того зневажені на многі століття“.

Нашому слову не ймуть віри, коли ми не поставимо оружну силу. Ми тепер не були би встані осадити ані одної губернії. Смішно говорити, що для поставлення армії буде досить часу й по війні. Ми мусимо по заключенню миру бути готові до нової війни, наколи б кому захотіло ся не признати нашої самостійности. Або в нас повстане підчас війни армія, так що ніхто не посміє сягати на нашу незалежність, або ми останемо й надалі добічею чужих держав і вийдемо з цієї війни рабами, до того зневажені на многі століття“.

АНТАНТА ЖАДАЄ ЗМІНИ ВНУТРІШНОЇ ПОЛІТИКИ В РОСІЇ.

Штокгольм, 1. марта. „Русское Слово“ доносить, що послі Антанти (Англії, Франції і Італії) були перед отворенням Думи у президента міністрів Голіцина, щоби заявити, що становище російського правительства до Думи робить зле вражінне. Невпевна внутрішня політика Росії надаєть ся до того, щоби пошкодити фінансовому кредитові Росії. Лише иний склад правительства може відновити в краях Порозуміння довіре, що Росія готова додержати те зобовязання, яке вона взяла на себе.

Часопись замічує до цього, що ця заява зробила деяке вражінне, однак Голіцин відповів, що через існуючі різниці поміж правительством і Думою він зі своєї сторони не може дати ніякої заяви про політичне положення.

ВІЙНА ПІДВОДНИМИ ЛОДКАМИ.

З Голандії офіційно повідомляють назвиска кораблів потоплених останніми днями: Англійські кораблі „Нинетман“ 7460. тон. „Глян Фаргуан“ 5858. тон. „Толо“ 4000. тон. „Ландурст“ 1050. тон. Французькі кораблі: „Ельборн“ 602. тон. „Ламартін“ 725. тон. „Ла Байон“ 2589. тон. „Марія Жозефіна“ 192. тон.

Крім того потоплено 11 французьких берегових та 2 річних пароплавів.

По звідомленню міністерства марінарки англійський невеликий крейсер потоплен у північній морі.

ВІЙНА.

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

На Соммі Англіїці вели атаки. Після горячої боротьби вони заволіли частиною передового окопу.

На східній березі Мааса німецькі війська взяли частину французьких окопів шириною в 1500 метрів.

На південь від ліса Фосег Німецька піхота захопила частину простору. Підчас цієї операції було взято в полон 5 офіцерів, 572 жовніра. Крім того 16 машинних крисів та 25 скорострілих рушниць дістали ся до рук Німців.

В числених воздушних битвах за вчорашній день Французи стратили 18 літаків, а Німці 4.

На решті фронтів ніяких змін.

Хроніка таборового життя.

— Соціальна секція. 4. лютого від 2. години по обіді в учительському бараці Соціальна секція відбула чергове своє загальне зібрання. Крім рішення звичайних організаційних справ, зібрання прийняло до відома заклик комітету секції до всіх членів аби установити звязь з товаришами, розкиданими по робітничих командах.

По закінченню дневного порядку т. Б—зя, коротенько зреферував і подав на обговорення

проект аграрної програми, разом з доповненнями, внесеними Соціальною секцією у Зальцвуделі. Програма лише обговорювала ся. По висловленім в дієкусії думкам уже можна заключити, що проект аграрної програми буде прийнятій.

— Національна секція. 3. лютого від 7. години вечером відбули ся чергові засідання блокових національних секцій. Радили над національно освідлюючою працею, та над дібними організаційними і таборовими справами.

— Генеральна Старшина. В суботу 4. березня відбуло ся засідання Генеральної Старшини, на якому крім біжучих справ обговорювала ся справа Шевченківського свята і справа нових виборів до Генеральної Ради.

Трьох місячний річинець Генеральної Ради і Генеральної Старшини кінчить ся в другій половині березня; порядок виборів доручено виробити комісії. Представників до Ради мають посилати таборові організації.

— Національний Семінар. 5. березня від 7. години вечером в учительському бараці Національна секція відбула свій семінар, на котрому т. Б—зя зробив виклад про політичні партії. Опіраючи загальні нариси на приклади, та пояснюючи ілюстраціями, т. референт представив, що політична партія є зорганізована частина народу, котра стремить вплинути на державну власть так, аби держава вела політику в користь економічних інтересів тої частини народу, якої спільні інтереси представляє та заступає дана партія.

Наколи яка частина народу має вплив на державну політику і, наприклад, держить у своїх руках державний механізм, то її партія, дає о зміцненні своєї сили, щоби й надалі тримати політичну власть. В противному ж разі стремить до захоплення державної власти.

Утворюють ся політичні партії двома шляхами: партії, яких легальне існування визнаєть ся існуючими законами, зорганізовують ся здебільшого в теперішні часи зверху, коли політики виставляють інтереси певної частини народу і на їх заклик повстають у рідних місцях партійні організації.

Докладніше був обмальований другий спосіб зорганізованія знизу. В державах, як наприклад у Росії, де навіть і підпіраючі правительство конституційні демократи, не мають права на легальне існування, повстають передовсім серед найсвідоміших громадян організації і тільки сполукою таких організацій витворюєть ся партія.

Після викладу тов. голова Національної секції склав подяку товаришові референтові і, маючи на увазі скорий відїзд т. Б—зі, прохав усе не забувати наш табор.

Т. Б—зя висловив вдячність за признання, яке виявили до нього, зазначивши, що з радістю все перебував би у таборі, з котрим так зжив ся, але повинен їхати туди, де його більше потребує громадська робота.

Співали „Не пора, не пора“ і „Ще не вмерла Україна“.

— Голярня. 3. березня почала функціонувати таборова голярня. З самого відкриття табору, можна було просто на вулиці стрінити голяра з озелінчиком і маленькою скринькою, що тут же за 2—5 пф. готові були до послуг. Було це красним літом у чудові соняшні дні. Потім цей китайський спосіб перейшов з вулиці в крамницю, і довго цілий кут в таборовій крамниці був зайнятий голярами. Пізнійше і це змінило ся, і фохові та півфахові голярі ходили зі скриньками по запроханню пацієнтів та приймали у себе, дома. При цьому траплялись не рідко такі цікаві сцени. Який небудь шеф організації або директор підприємства, розумієть ся полонений, соромно дивлячись півзворотом у бік, дає голярові з подякою 10 пф. На лиці напруженість, в очах тихе незапокоєння. Пацієнт ніби завмер на хвилину і з трепетом очікує, чи не зажадає голяр більше. Інколи отримавший послугу не відержував психологічного процесу і витягуючи з гаманця 10 пф., з відчаєм і рішучістю захоплює і остатних ще 10, на які рахував напитись чаю.

У всякому разі голяр конфузить ся і теж дивить ся півзворотом в бік.

Тепер же чоловік заходить у чистеньку, гарно вифарбовану і обставлену голярню, платить по такій 10 чи 15 пфенігів, і зовсім беззачотно, без жадного напруження та занепокоєння, свобідно уміщаєть ся на стілець перед зеркалом. Не станемо довго зупиняти ся на тому, що дуже гидливий чоловік від одної замасолоної скриньки почував себе не добре, і все думалось йому, що лице вкривають не чистим милом, а якоюсь страшенно прилипчивою гряззю.

Голярня є підприємством цілої громади, і кермує нею Генеральна Старшина.

Тов. Симону Бородовському, пол. 1617. на роб. ком. 1954, Сасбах. Ви питаєте про адресу Вашого брата (рідного по матері) Єфима Мироненка, що десь у полоні в Австрії. Цього ми тут не можемо розвідати, але радимо Вам, писати до родини, аби вона Вам подала адресу брата, певно також до дому пише й подає родині свою адресу.

Тов. Григорію Воронка, пол. 4919 на роб. ком. 2492, Нідершах. Подайте нам докладну адресу свого брата, коли хочете, аби звести Вас до купи з братом.

ЖЕРТВИ НА БУДІВЛЮ ПАМ'ЯТНИКА.

Table with 4 columns: Вид, тов., ком., м. п. Rows include amounts like 6429, 8682, 6395, etc.

Разом 18 м. 15 п.

ЖЕРТВА В РОСПОРЯДЖЕННІ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТУ.

Table with 2 columns: Адреса, м. п. Rows include 454i Konstanz, 218i Freiburg.

ЖЕРТВИ НА СОЦІАЛЬНУ СЕКЦІЮ.

Table with 4 columns: Вид, тов., ком., м. п. Rows include 25047, 28595, 8959, etc.

Комітет соціальної секції складає щирю подяку тов. жертводавцям.

ОБРАХУНОК УКРАЇНСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬН. СПІЛКИ „ЄДНІСТЬ“ в Раштаті.

За лютий місяць 1917. р.

Main balance sheet table with columns: Назва рахунків, ОСТАВАЛОСЬ, ОБОРОТ, СОСТОЇТЬ. Rows include Рахунок каси, краму, чаю, майна, etc.

МІСЯЧНЕ ЗВІДОМЛЕННЯ

КЛЮБА „ВІДРОДЖЕННЯ“ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ В РАШТАТІ.

За лютий місяць 1917. року.

Рахунок каси.

Рахунок товарів.

Table for Cash Account (Рахунок каси) with columns: Прихід, Сума, Росхід, Сума. Rows include Лишало ся на 1. лютого, Поступило за лютий місяць, etc.

Table for Goods Account (Рахунок товарів) with columns: Прихід, Покупна ціна, Продажна ціна, Росхід, Покупна ціна, Продажна ціна. Rows include Лишало ся на 1. лютого, Продано за лютий, etc.

Рахунок зисків і страт.

Білянс на 1 березня.

Table for Profit and Loss Account (Рахунок зисків і страт) with columns: Предмет, Сума, Предмет, Сума. Rows include Зиск по рахункам товарів, Зиск від продажу чаю, etc.

Table for Balance Sheet (Білянс на 1 березня) with columns: Предмет, Сума, Предмет, Сума. Rows include В касі готівкою, Товарів по покупній ціні, Майна, etc.

Член Управи Квартирук.

Счетовод М. Твердохліб.